Oikeustapauskokoelma

UNIONIN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (ensimmäinen jaosto)

9 päivänä tammikuuta 2025*

Ennakkoratkaisupyyntö – Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyssä – Asetus (EU) 2016/679 – 5 artiklan 1 kohdan c alakohta – Tietojen minimointi – 6 artiklan 1 kohta – Käsittelyn lainmukaisuus – Puhuttelusanaa ja sukupuoli-identiteettiä koskevat tiedot – Matkalippujen myyminen verkossa – 21 artikla – Vastustamisoikeus

Asiassa C-394/23,

jossa on kyse SEUT 267 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Conseil d'État (ylin hallintotuomioistuin, Ranska) on esittänyt 21.6.2023 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut unionin tuomioistuimeen 28.6.2023, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

Mousse

vastaan

Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) ja

SNCF Connect,

UNIONIN TUOMIOISTUIN (ensimmäinen jaosto),

toimien kokoonpanossa: presidentti K. Lenaerts, joka hoitaa ensimmäisen jaoston puheenjohtajan tehtäviä, varapresidentti T. von Danwitz (esittelevä tuomari) sekä tuomarit M. L. Arastey Sahún, A. Kumin ja I. Ziemele,

julkisasiamies: M. Szpunar,

kirjaaja: hallintovirkamies I. Illéssy,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 29.4.2024 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– Mousse, edustajinaan E. Deshoulières, avocat, Y. El Kaddouri, J. Heymans ja D. Holemans, advocaten,

– SNCF Connect, edustajinaan E. Drouard, J.-J. Gatineau ja A. Ligot, avocats,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

– Ranskan hallitus, asiamiehinään R. Bénard, B. Dourthe ja B. Fodda,

– Euroopan komissio, asiamiehinään A. Bouchagiar ja H. Kranenborg,

kuultuaan julkisasiamiehen 11.7.2024 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) (EUVL 2016, L 119, s. 1) 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan, 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b ja f alakohdan sekä 21 artiklan tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty asiassa, jossa asianosaisina ovat Mousse-niminen yhdistys ja Commission nationale de l'informatique et des libertés (CNIL) (tietojenkäsittelystä ja perusvapauksista vastaava kansallinen elin, Ranska; jäljempänä CNIL) ja jossa on kyse siitä, että CNIL on hylännyt Moussen valituksen, jossa on kyse SNCF Connect -nimisen yhtiön suorittamasta asiakkaidensa puhuttelusanaa koskevien tietojen käsittelystä matkalippuja verkossa myytäessä.

Asiaa koskevat oikeussäännöt

Unionin oikeus

Yleinen tietosuoja-asetus

3 Yleisen tietosuoja-asetuksen 1, 4, 10, 47 ja 75 perustelukappaleessa todetaan seuraavaa:

”(1) Luonnollisten henkilöiden suojelu henkilötietojen käsittelyn yhteydessä on perusoikeus. Euroopan unionin perusoikeuskirjan, jäljempänä ’perusoikeuskirja’, 8 artiklan 1 kohdan ja [SEUT] 16 artiklan 1 kohdan mukaan jokaisella on oikeus henkilötietojensa suojaan.

– –

(4) Henkilötietojen käsittely olisi suunniteltava niin, että se palvelee ihmiskuntaa. Oikeus henkilötietojen suojaan ei ole absoluuttinen; sitä on tarkasteltava suhteessa sen tehtävään yhteiskunnassa ja sen on suhteellisuusperiaatteen mukaisesti oltava oikeassa suhteessa muihin perusoikeuksiin. Tässä asetuksessa kunnioitetaan kaikkia perusoikeuksia ja otetaan huomioon perusoikeuskirjassa tunnustetut vapaudet ja periaatteet sellaisina kuin ne ovat vahvistettuina perussopimuksissa, erityisesti jokaisen oikeus siihen, että hänen yksityis- ja perhe-elämäänsä, kotiaan sekä viestejään kunnioitetaan, oikeus henkilötietojen suojaan, ajatuksen, omantunnon ja uskonnon vapaus, sananvapaus ja tiedonvälityksen vapaus, elinkeinovapaus, oikeus tehokkaisiin oikeussuojakeinoihin ja oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin sekä oikeus kulttuuriseen, uskonnolliseen ja kielelliseen monimuotoisuuteen.

– –

(10) Jotta voitaisiin varmistaa yhdenmukainen ja korkeatasoinen luonnollisten henkilöiden suojelu ja poistaa henkilötietojen liikkuvuuden esteet unionissa, luonnollisten henkilöiden oikeuksien ja vapauksien suojelun tason näiden tietojen käsittelyssä olisi oltava vastaava kaikissa jäsenvaltioissa. Luonnollisten henkilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien suojelua henkilötietojen käsittelyssä koskevien sääntöjen johdonmukainen ja yhtenäinen soveltaminen olisi varmistettava kaikkialla unionissa. – –

– –

(47) Rekisterinpitäjän, myös sellaisen rekisterinpitäjän, jolle henkilötiedot voidaan luovuttaa, tai kolmannen osapuolen oikeutetut edut voivat muodostaa käsittelyn oikeusperusteen edellyttäen, että rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet eivät asetu niiden edelle ja että otetaan huomioon rekisteröityjen kohtuulliset odotukset, jotka perustuvat heidän ja rekisterinpitäjän väliseen suhteeseen. Tällainen oikeutettu etu voi olla olemassa esimerkiksi, kun rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on merkityksellinen ja asianmukainen suhde, kuten että rekisteröity on rekisterinpitäjän asiakas – –. Oikeutetun edun olemassaoloa on joka tapauksessa arvioitava huolellisesti; on arvioitava muun muassa, voiko rekisteröity kohtuudella odottaa henkilötietojen keruun ajankohtana ja sen yhteydessä, että henkilötietoja voidaan käsitellä tätä tarkoitusta varten. – – Ehdottoman välttämätön henkilötietojen käsittely petosten estämistarkoituksissa on myös asianomaisen rekisterinpitäjän oikeutetun edun mukaista. Henkilötietojen käsittelyä suoramarkkinointitarkoituksissa voidaan pitää oikeutetun edun toteuttamiseksi suoritettuna.

– –

(75) Nämä todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat riskit voivat aiheutua henkilötietojen käsittelystä, joka voi aiheuttaa fyysisiä, aineellisia tai aineettomia vahinkoja, erityisesti jos käsittely saattaa johtaa syrjintään – –”.

4 Yleisen tietosuoja-asetuksen 1 artiklan, jonka otsikko on ”Kohde ja tavoitteet”, 2 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tällä asetuksella suojellaan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksia ja -vapauksia ja erityisesti heidän oikeuttaan henkilötietojen suojaan.”

5 Kyseisen asetuksen 2 artiklan 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Tätä asetusta sovelletaan henkilötietojen käsittelyyn, joka on osittain tai kokonaan automaattista, sekä sellaisten henkilötietojen käsittelyyn muussa kuin automaattisessa muodossa, jotka muodostavat rekisterin osan tai joiden on tarkoitus muodostaa rekisterin osa.”

6 Yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklassa, jonka otsikko on ”Määritelmät”, säädetään seuraavaa:

”Tässä asetuksessa tarkoitetaan

1) ’henkilötiedoilla’ kaikkia tunnistettuun tai tunnistettavissa olevaan luonnolliseen henkilöön – – liittyviä tietoja – –,

2) ’käsittelyllä’ toimintoa tai toimintoja, joita kohdistetaan henkilötietoihin tai henkilötietoja sisältäviin tietojoukkoihin joko automaattista tietojenkäsittelyä käyttäen tai manuaalisesti, kuten tietojen keräämistä, tallentamista, – –,

– –

7) ’rekisterinpitäjällä’ luonnollista henkilöä tai oikeushenkilöä, viranomaista, virastoa tai muuta elintä, joka yksin tai yhdessä toisten kanssa määrittelee henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset ja keinot; – –

– –

11) rekisteröidyn ’suostumuksella’ mitä tahansa vapaaehtoista, yksilöityä, tietoista ja yksiselitteistä tahdonilmaisua, jolla rekisteröity hyväksyy henkilötietojensa käsittelyn antamalla suostumusta ilmaisevan lausuman tai toteuttamalla selkeästi suostumusta ilmaisevan toimen,

– –”

7 Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklassa, jonka otsikko on ”Henkilötietojen käsittelyä koskevat periaatteet”, säädetään seuraavaa:

”1. Henkilötietojen suhteen on noudatettava seuraavia vaatimuksia:

a) niitä on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi (’lainmukaisuus, kohtuullisuus ja läpinäkyvyys’);

– –

c) niiden on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (’tietojen minimointi’);

– –”

8 Kyseisen asetuksen 6 artiklan, jonka otsikko on ”Käsittelyn lainmukaisuus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Käsittely on lainmukaista ainoastaan jos ja vain siltä osin kuin vähintään yksi seuraavista edellytyksistä täyttyy:

a) rekisteröity on antanut suostumuksensa henkilötietojensa käsittelyyn yhtä tai useampaa erityistä tarkoitusta varten;

b) käsittely on tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä;

c) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi;

d) käsittely on tarpeen rekisteröidyn tai toisen luonnollisen henkilön elintärkeiden etujen suojaamiseksi;

e) käsittely on tarpeen yleistä etua koskevan tehtävän suorittamiseksi tai rekisterinpitäjälle kuuluvan julkisen vallan käyttämiseksi;

f) käsittely on tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suojaa edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi.

– –”

9 Yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklassa, jonka otsikko on ”Toimitettavat tiedot, kun henkilötietoja kerätään rekisteröidyltä”, säädetään seuraavaa:

”1. Kerättäessä rekisteröidyltä häntä koskevia henkilötietoja rekisterinpitäjän on silloin, kun henkilötietoja saadaan, toimitettava rekisteröidylle kaikki seuraavat tiedot:

– –

c) henkilötietojen käsittelyn tarkoitukset sekä käsittelyn oikeusperuste;

d) rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutetut edut, jos käsittely perustuu 6 artiklan 1 kohdan f alakohtaan;

– –”

10 Yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklan, jonka otsikko on ”Vastustamisoikeus”, 1 kohdassa säädetään seuraavaa:

”Rekisteröidyllä on oikeus henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella milloin tahansa vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä, joka perustuu 6 artiklan 1 kohdan e tai f alakohtaan, kuten näihin säännöksiin perustuvaa profilointia. Rekisterinpitäjä ei saa enää käsitellä henkilötietoja, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.”

Direktiivi 2004/113/EY

11 Miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen täytäntöönpanosta tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla 13.12.2004 annetun neuvoston direktiivin 2004/113/EY (EUVL 2004, L 373, s. 37) 1 artiklan mukaan kyseisen direktiivin tarkoituksena on säätää puitteista sukupuoleen perustuvan syrjinnän torjumiseksi tavaroiden ja palveluiden saatavuuden ja tarjonnan alalla miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaatteen toteuttamiseksi jäsenvaltioissa.

Ranskan oikeus

12 Informatiikasta, tiedostoista ja vapauksista 6.1.1978 annetun lain nro 78-17 (loi nº 78-17, du 6 janvier 1978, relative à l'informatique, aux fichiers et aux libertés; JORF 7.1.1978, s. 227), sellaisena kuin sitä sovelletaan pääasiassa, 8 §:ssä säädetään seuraavaa:

”I.-[CNIL] on riippumaton hallintoviranomainen. Se on [yleisessä tietosuoja-asetuksessa] tarkoitettu ja sen soveltamisalaan kuuluva kansallinen valvontaviranomainen. Sillä on seuraavat tehtävät:

– –

2° Se huolehtii siitä, että henkilötietojen käsittely toteutetaan tämän lain säännösten ja muiden laissa, asetuksissa, – – unionin oikeudessa ja [Ranskan tasavallan] kansainvälisissä sitoumuksissa annettujen henkilötietojen suojaa koskevien säännösten mukaisesti.

Tässä yhteydessä

– –

d) sen on käsiteltävä rekisteröidyn taikka jonkin elimen, järjestön tai yhdistyksen tekemiä valituksia, vetoomuksia ja kanteluja, tarkasteltava ja tutkittava siinä määrin kuin on tarpeellista valituksen kohdetta ja ilmoitettava valituksen tekijälle tutkinnan etenemisestä ja tuloksista kohtuullisen ajan kuluessa erityisesti, jos asia edellyttää lisätutkintaa tai koordinointia toisen valvontaviranomaisen kanssa. – –”

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

13 SNCF Connect myy junalippujen, kausilippujen ja alennuskorttien kaltaisia rautatieliikenteen matkalippuja verkkosivustonsa ja verkkosovellustensa välityksellä. SNCF Connectin asiakkaiden on pakko ilmoittaa puhuttelusanansa merkitsemällä rasti kohtaan ”herra” tai ”rouva” ostaessaan näitä matkalippuja kyseisellä verkkosivustolla tai kyseisissä verkkosovelluksissa.

14 Koska Mousse katsoi, etteivät edellytykset asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien tietojen keräämiselle ja tallentamiselle ole yleisen tietosuoja-asetuksen vaatimusten mukaisia, se saattoi CNIL:n käsiteltäväksi CNCF Connectia koskevan valituksen. Mousse väitti tämän valituksen tueksi, että kyseisten tietojen kerääminen ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa vahvistetun lainmukaisuusperiaatteen mukaista, koska kerääminen ei perustu mihinkään kyseisen asetuksen 6 artiklan 1 kohdassa säädetyistä perusteista. Tällainen kerääminen on Moussen mukaan lisäksi yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun tietojen minimoinnin periaatteen ja etenkin yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklaan perustuvien läpinäkyvyyttä ja tiedottamista koskevien velvoitteiden vastaista.

15 CNIL katsoi 23.3.2021 tekemässään päätöksessä, että SNCF Connectin syyksi luetut seikat eivät merkinneet mainittujen yleisen tietosuoja-asetuksen säännösten noudattamatta jättämistä ja että kyseisen valituksen tutkintaa koskeva menettely oli päätettävä. CNIL totesi tämän päätöksen tueksi, että pääasiassa kyseessä oleva tietojenkäsittely on yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan nojalla

lainmukaista, koska se on tarpeen asianomaisen kuljetuspalvelujen tarjoamista koskevan sopimuksen täyttämiseksi. CNIL huomautti lisäksi, että kyseinen käsittely on tarkoitustensa kannalta tietojen minimoinnin periaatteen mukaista, koska se, että asiakkaita lähestytään personoidusti käyttämällä heidän puhuttelusanaansa, on siviiliviestinnässä sekä kaupallisessa ja hallinnollisessa viestinnässä hyväksyttyjen käytäntöjen mukaista.

16 Mousse nosti 21.5.2021 tästä CNIL:n päätöksestä kumoamiskanteen Conseil d'État'ssa (ylin hallintotuomioistuin, Ranska), joka on ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin. Mousse väittää kanteessaan muun muassa, että velvollisuus merkitä rasti kohtaan ”herra” tai ”rouva” verkko-ostoksen yhteydessä ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa vahvistetun lainmukaisuusperiaatteen eikä kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitetun tietojen minimoinnin periaatteen mukainen, koska tämä puhuttelusana ei ole tarpeen kuljetuspalvelujen tarjoamista koskevan sopimuksen täyttämiseksi eikä SNCF Connectin oikeutettujen etujen toteuttamiseksi. Pelkästään sen perusteella, että tällaisia puhuttelusanoja käytetään kaupallisessa kirjeenvaihdossa, ei voida katsoa, että tällainen velvollisuus on tarpeellinen. Tällaisella velvollisuudella voidaan Moussen mukaan lopuksi loukata oikeutta matkustaa ilmoittamatta puhuttelusanaansa, oikeutta yksityiselämän kunnioittamiseen ja vapautta määritellä vapaasti sukupuolen ilmaisunsa, ja se aiheuttaa syrjinnän riskin. Mousse väittää sellaisten valtioiden kansalaisten osalta, joissa hyväksytään henkilöoikeudellisena asemana ”ei-binääri”, ettei kyseinen puhuttelusana vastaa todellisuutta ja voisi haitata etenkin kyseisille kansalaisille unionin oikeudessa taattua liikkumisvapautta.

17 CNIL vaatii kanteen hylkäämistä ja väittää, että puhuttelusanaa koskevien tietojen käsittelyn voidaan katsoa olevan ”tarpeen” myös SNCF Connectin oikeutettujen etujen toteuttamiseksi yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohdan nojalla ja että rekisteröidyt voivat henkilökohtaisen erityisen tilanteensa mukaan vedota kyseisen asetuksen 21 artiklassa taattuun vastustamisoikeuteen.

18 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin pohtii tässä yhteydessä etenkin kysymystä siitä, voidaanko pääasiassa kyseessä olevan tietojenkäsittelyn tarpeellisuuden arvioimiseksi ottaa huomioon siviiliviestinnässä sekä kaupallisessa ja hallinnollisessa viestinnässä hyväksytyt käytännöt siten, että ”herraan” tai ”rouvaan” rajoittuvia asiakkaiden puhuttelusanoja koskevien tietojen kerääminen voisi olla lainmukaista ja tietojen minimoinnin periaatteen mukaista. Kyseinen tuomioistuin pohtii lisäksi kysymystä siitä, onko arvioitaessa asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien tietojen pakollisen keräämisen ja myöhemmän käsittelyn tarpeellisuutta tilanteessa, jossa jotkut asiakkaat katsovat, ettei kumpikaan puhuttelusana koske heitä, otettava huomioon se, että annettuaan nämä tiedot rekisterinpitäjälle asianomaisen palvelun saadakseen nämä asiakkaat voisivat käyttää oikeuttaan vastustaa tällaisten tietojen käyttämistä yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklassa tarkoitetulla henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella.

19 Tässä tilanteessa Conseil d'État päätti lykätä asian käsittelyä ja esittää unionin tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

”1) Voidaanko arvioitaessa sitä, onko tietojen kerääminen [yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan] säännöksissä tarkoitetulla tavalla asianmukaista ja olennaista ja rajoitettu siihen, mikä on tarpeellista, ja onko niiden käsittely [kyseisen asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b ja f alakohdassa] tarkoitetulla tavalla tarpeen, ottaa huomioon siviiliviestinnässä ja kaupallisessa ja

hallinnollisessa viestinnässä yleisesti hyväksyttyjä käytäntöjä siten, että ”herraan” tai ”rouvaan” rajoittuvia asiakkaiden puhuttelusanoja koskevien tietojen keräämistä voitaisiin pitää tarpeellisena tietojen minimoinnin periaatteen sitä estämättä?

2) Onko arvioitaessa asiakkaiden puhuttelusanoja koskevien tietojen pakollisen keräämisen ja käsittelyn tarpeellisuutta tilanteessa, jossa tietyt asiakkaat katsovat, ettei kumpikaan puhuttelusana koske heitä ja ettei tämän tiedon kerääminen ole heidän osaltaan olennaista, otettava huomioon, että annettuaan tämän tiedon rekisterinpitäjälle tarjotun palvelun saadakseen nämä henkilöt voisivat käyttää oikeuttaan vastustaa tiedon käyttämistä ja säilyttämistä vetoamalla yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklan mukaisesti henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa?”

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Ensimmäinen kysymys

20 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin tiedustelee ensimmäisellä kysymyksellään lähinnä, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b ja f alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa, tulkittava siten, että kuljetusyrityksen asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien henkilötietojen käsittelyn, jonka tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaiden sukupuoli-identiteetin perusteella, voidaan katsoa olevan tarpeen sopimuksen täyttämiseksi kyseisen b alakohdan merkityksessä taikka rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi kyseisen f alakohdan merkityksessä.

Alustavat huomautukset

21 Aluksi on huomautettava, että yleisen tietosuoja-asetuksen tavoite, sellaisena kuin se ilmenee sen 1 artiklasta ja sen johdanto-osan ensimmäisestä ja kymmenennestä perustelukappaleesta, on etenkin se, että turvataan luonnollisten henkilöiden perusoikeuksien ja -vapauksien ja erityisesti heidän yksityisyyttä koskevan oikeutensa korkeatasoinen suoja henkilötietojen käsittelyssä; tämä oikeus on vahvistettu perusoikeuskirjan 8 artiklan 1 kohdassa ja SEUT 16 artiklan 1 kohdassa (tuomio 4.10.2024, Schrems (Tietojen luovuttaminen suurelle yleisölle), C-446/21, EU:C:2024:834, 45 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

22 Tämän tavoitteen mukaisesti henkilötietojen käsittelyssä on etenkin noudatettava kyseisen asetuksen 5 artiklassa mainittuja henkilötietojen käsittelyä koskevia periaatteita, ja sen on täytettävä asetuksen 6 artiklassa luetellut lainmukaisuuden edellytykset (tuomio 4.10.2024, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, 27 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

23 Yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan a alakohdassa säädetään, että henkilötietoja on käsiteltävä lainmukaisesti, asianmukaisesti ja rekisteröidyn kannalta läpinäkyvästi.

24 Kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan, jossa vahvistetaan tietojen minimoinnin periaate, mukaan näiden tietojen on oltava myös asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään. Tämä periaate on

ilmaus suhteellisuusperiaattesta (ks. vastaavasti tuomio 4.10.2024, Schrems (Tietojen luovuttaminen suurelle yleisölle), C-446/21, EU:C:2024:834, 49 ja 50 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

25 Käsittelyn lainmukaisuuden edellytyksistä on huomautettava, että – kuten unionin tuomioistuin on todennut – yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisessä alakohdassa vahvistetaan tyhjentävä luettelo tilanteista, joissa henkilötietojen käsittelyn voidaan katsoa olevan lainmukaista. Jotta käsittelyn voidaan siis katsoa olevan oikeutettua, sen on kuuluttava johonkin tässä säännöksessä säädetyistä tapauksista (tuomio 4.10.2024, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, 29 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

26 Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdan mukaan henkilötietojen käsittely on lainmukaista jos ja siltä osin kuin rekisteröity on antanut siihen suostumuksensa yhtä tai useampaa erityistä tarkoitusta varten. Jos tällainen suostumus puuttuu tai sitä ei ole annettu kyseisen asetuksen 4 artiklan 11 alakohdan mukaisesti vapaaehtoisesti, yksilöidysti, tietoisesti ja yksiselitteisesti, tällainen käsittely voi kuitenkin olla oikeutettua, jos sen osalta täyttyy jokin kyseisen asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b–f alakohdassa mainituista tarvetta koskevista vaatimuksista (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 91 ja 92 kohta).

27 Tässä yhteydessä tässä viimeksi mainitussa säännöksessä olevia oikeuttamisperusteita on tulkittava suppeasti, koska niiden perusteella ilman rekisteröidyn suostumusta suoritettavasta henkilötietojen käsittelystä voi tulla lainmukaista (tuomio 4.10.2024, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, 31 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

28 Lisäksi on niin, että – kuten unionin tuomioistuin on todennut – kun henkilötietojen käsittelyn voidaan todeta olevan tarpeen jonkin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b–f alakohdassa säädetyn oikeuttamisperusteen kannalta, ei ole tarpeen määrittää, kuuluuko tämä käsittely myös jonkin muun tällaisen oikeuttamisperusteen piiriin. Tältä osin on täsmennettävä, että valittuun oikeuttamisperusteeseen liittyvä tarpeellisuuden vaatimus ei täyty, jos kyseisen tietojenkäsittelyn tavoite voitaisiin kohtuullisesti saavuttaa yhtä tehokkaasti muilla, rekisteröityjen perusoikeuksia ja erityisesti perusoikeuskirjan 7 ja 8 artiklassa taattuja yksityiselämän kunnioittamista ja henkilötietojen suojaa koskevia oikeuksia vähemmän rajoittavilla keinoilla, koska henkilötietojen suojan periaatetta koskevat poikkeukset ja rajoitukset on toteutettava täysin välttämättömän rajoissa (ks. vastaavasti tuomio 22.6.2021, Latvijas Republikas Saeima (Liikennerikkomuspisteet), C-439/19, EU:C:2021:504, 110 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 94 kohta).

29 Lopuksi on täsmennettävä, että yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 1 kohdan c alakohdan mukaan silloin, kun henkilötietoja kerätään rekisteröidyltä, rekisterinpitäjän on annettava hänelle tiedoksi näiden tietojen käsittelyn tarkoitukset sekä käsittelyn oikeusperuste (tuomio 4.10.2024, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, 33 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

30 Nyt käsiteltävässä asiassa on huomattava, ettei ole kiistetty sitä, etteikö puhuttelusanaa, joka vastaa mies- tai naispuolista sukupuoli-identiteettiä, voitaisi luonnehtia ”henkilötiedoksi”, kun se liittyy tunnistettuun henkilöön yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 1 alakohdan merkityksessä ja kun kyseistä tietoa ”käsitellään” yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 2 alakohdan

merkityksessä, koska SNCF Connect kerää ja tallentaa sen matkalippuja verkossa myytäessä. Tämä käsittely, joka on lisäksi automaattista, kuuluu siis kyseisen asetuksen aineelliseen soveltamisalaan asetuksen 2 artiklan 1 kohdan nojalla.

31 Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen esittämä kysymys nojautuu lisäksi kahteen lähtökohtaan eli yhtäältä siihen, että pääasiassa kyseessä oleva tietojenkäsittely suoritetaan ilman yleisen tietosuoja-asetuksen 4 artiklan 11 alakohdassa ja 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan a alakohdassa tarkoitettua rekisteröityjen suostumusta, ja toisaalta siihen, että kyseinen käsittely ei ole yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan c alakohdan tarkoituksessa tarpeen rekisterinpitäjän lakisääteisen velvoitteen noudattamiseksi. Esitetty kysymys koskee siis yksinomaan mahdollisuutta vedota yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b ja f alakohdassa tarkoitettuihin oikeuttamisperusteisiin pääasiassa kyseessä olevan tietojenkäsittelyn yhteydessä.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohta

32 Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdassa säädetään, että henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos käsittely on ”tarpeen sellaisen sopimuksen täytäntöön panemiseksi, jossa rekisteröity on osapuolena, tai sopimuksen tekemistä edeltävien toimenpiteiden toteuttamiseksi rekisteröidyn pyynnöstä”.

33 Jotta henkilötietojen käsittelyn voidaan tältä osin katsoa olevan tarpeen sopimuksen täyttämiseksi tässä säännöksessä tarkoitetussa merkityksessä, sen on oltava objektiivisesti välttämätöntä sellaisen tarkoituksen toteuttamiseksi, joka on rekisteröidylle tarkoitetun sopimusperusteisen suorituksen olennainen osa. Rekisterinpitäjän on siis voitava osoittaa, miltä osin sopimuksen pääkohdetta ei voitaisi toteuttaa ilman kyseessä olevaa käsittelyä (tuomio 12.9.2024, HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, 43 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

34 Tällaisen käsittelyn mainitseminen sopimuksessa tai se, että käsittely on pelkästään hyödyllistä sopimuksen täyttämisen kannalta, on tältä osin sinänsä merkityksetöntä. Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdassa tarkoitetun oikeuttamisperusteen soveltamisen kannalta ratkaisevaa on näet se, että rekisterinpitäjän suorittama henkilötietojen käsittely on olennaisen tärkeää tämän rekisterinpitäjän ja rekisteröidyn välisen sopimuksen asianmukaista täyttämistä varten, eikä näin ollen ole muita toimivia ja vähemmän intrusiivisia vaihtoehtoja (tuomio 12.9.2024, HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, 44 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

35 Tässä yhteydessä on niin, että kun sopimus muodostuu useista palveluista tai useista saman palvelun erillisistä osista, jotka voidaan suorittaa toisistaan riippumatta, yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohdan sovellettavuutta on arvioitava erikseen kunkin palvelun asiayhteydessä (tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 100 kohta).

36 Nyt käsiteltävässä asiassa on selvää, että pääasiassa kyseessä olevan sopimuksen pääkohteena on rautatieliikennepalvelun tarjoaminen asiakkaille. Ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen mukaan pääasiassa kyseessä olevan tietojenkäsittelyn tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaaseen nähden tällä alalla yleisesti hyväksyttyjä käytäntöjä noudattaen.

37 Kuten julkisasiamies on lähinnä ratkaisuehdotuksensa 42 kohdassa huomauttanut, kaupallinen viestinä voi merkitä tarkoitusta, joka on kyseisen sopimusperusteisen suorituksen olennainen osa, koska tällaisen rautatieliikennepalvelun tarjoaminen edellyttää lähtökohtaisesti asiakkaan kanssa tapahtuvaa viestintää muun muassa matkalipun toimittamiseksi hänelle sähköisesti, tiedon toimittamiseksi hänelle mahdollisista kyseessä olevaan matkaan vaikuttavista muutoksista ja matkalipun vaihdon mahdollistamiseksi myynnin jälkeisessä palvelussa. Tässä viestinnässä voi olla tarpeen noudattaa tiettyjä käytäntöjä ja soveltaa muun muassa kohteliaisuussääntöjä, millä asianomainen yritys osoittaa kunnioitusta asiakastaan kohtaan ja näin tehdessään pitää yllä kyseisen yrityksen tuotekuvaa.

38 On kuitenkin ilmeistä, ettei tällaista viestintää saa välttämättä personoida asianomaisen asiakkaan sukupuoli-identiteetin mukaan. Oikeuskäytännön mukaan näet sisältöjen personointi ei ole tarpeen palvelujen tarjoamiseksi asiakkaalle, kun nämä palvelut voidaan tarvittaessa tarjota hänelle vastaavalla vaihtoehtoisella tavalla, johon ei sisälly tällaista personointia, joten personointi ei ole objektiivisesti välttämätöntä näihin palveluihin olennaisena osana kuuluvaa tarkoitusta varten (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 102 kohta).

39 Pääasiassa kyseessä olevien palvelujen osalta kaupallisen viestinnän personointi, joka perustuu puhuttelusanan perusteella oletettuun sukupuoli-identiteettiin, ei vaikuta olevan objektiivisesti välttämätöntä eikä olennaisen tärkeää asianomaisen sopimuksen asianmukaisen täyttämisen mahdollistamiseksi tämän tuomion 33 ja 34 kohdassa mainitussa oikeuskäytännössä tarkoitetussa merkityksessä.

40 Näyttää näet siltä, että on olemassa muita toimivia ja vähemmän intrusiivisia vaihtoehtoja, koska asianomainen yritys voisi päättää niiden asiakkaiden osalta, jotka eivät halua ilmoittaa puhuttelusanaansa, tai yleisesti ottaen turvautua sellaiseen viestintään, joka perustuu geneerisiin ja inklusiivisiin kohteliaisuussääntöihin, jotka eivät liity asiakkaiden oletettuun sukupuoli-identiteettiin. Muilta osin on todettava, että – kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 49 kohdassa huomauttanut – näyttää siltä, että jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selvityksistä muuta ilmene, SFCF Connect soveltaa jo tällaisia sääntöjä ja että väärän puhuttelusanan ilmoittamisella ei myöskään ole vaikutusta asianomaisten liikennepalvelujen tarjoamiseen, mikä näyttää vahvistavan, että pääasiassa kyseessä oleva tietojenkäsittely ei ole objektiivisesti välttämätöntä sopimuksen pääkohteen toteuttamiseksi.

41 Tässä yhteydessä on vielä täsmennettävä, että SFCF Connect on väittänyt istunnossa, että pääasiassa kyseessä olevalla tietojenkäsittelyllä on toinenkin tarkoitus, jona on liikennepalvelujen mukauttaminen siltä osin kuin on kyse yöjunista, joissa on vaunuja, jotka on varattu samaa sukupuoli-identiteettiä oleville henkilöille, ja toimintaesteisten matkustajien auttaminen. SNCF Connectin mukaan tämä liikennepalvelujen mukauttamista koskeva tarkoitus voi edellyttää sitä, että asianomaisten asiakkaiden sukupuoli-identiteetti on tiedossa.

42 Tämä toinen tarkoitus ei kuitenkaan voi oikeuttaa asianomaisen yrityksen kaikkien asiakkaiden, mukaan lukien päivällä matkustavien asiakkaiden ja toimintaesteettömien asiakkaiden, puhuttelusanaa koskevien tietojen järjestelmällistä ja yleistä käsittelyä. Tällainen käsittely olisi näet suhteetonta ja tästä syystä tämän tuomion 24 kohdassa mainitun tietojen minimoinnin periaatteen vastaista, koska se olisi voitu rajata tietoihin, jotka koskevat pelkästään niiden asiakkaiden sukupuoli-identiteettiä, jotka haluavat matkustaa yöjunalla tai saada personoitua apua vammaisuuden vuoksi.

43 Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa, on siis tulkittava siten, että kuljetusyrityksen asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien henkilötietojen käsittely, jonka tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaiden sukupuoli-identiteetin perusteella, ei vaikuta olevan objektiivisesti välttämätöntä eikä olennaisen tärkeää asianomaisen sopimuksen asianmukaisen täyttämisen mahdollistamiseksi, eikä sen voida siis katsoa olevan tarpeen kyseisen sopimuksen täyttämiseksi.

Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohta

44 Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohdassa säädetään, että henkilötietojen käsittely on lainmukaista, jos se on ”tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, paitsi milloin henkilötietojen suojaa edellyttävät rekisteröidyn edut tai perusoikeudet ja -vapaudet syrjäyttävät tällaiset edut, erityisesti jos rekisteröity on lapsi”.

45 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan on niin, että kyseisessä säännöksessä säädetään kolmesta kumulatiivisesta edellytyksestä siinä tarkoitetun henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuudelle, eli siinä edellytetään ensinnäkin, että tavoitellaan rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettua etua, toiseksi, että henkilötietojen käsittely on tarpeen tavoitellun oikeutetun edun toteuttamiseksi, ja kolmanneksi, että henkilön, jota tietosuoja koskee, edut tai perusoikeudet ja -vapaudet eivät syrjäytä rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettua etua (tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 106 kohta ja tuomio 4.10.2024, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, 37 kohta).

46 Ensinnäkin on täsmennettävä oikeutetun edun tavoitteluun liittyvästä edellytyksestä, että yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaan rekisterinpitäjän on ilmoitettava rekisteröidylle silloin, kun häneltä kerätään häntä koskevia henkilötietoja, tavoitellut oikeutetut edut, jos kyseinen käsittely perustuu tämän asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohtaan. Koska oikeutetun edun käsitettä ei ole määritelty yleisessä tietosuoja-asetuksessa, hyvin monenlaisia etuja voidaan lähtökohtaisesti pitää oikeutettuina. Oikeutetun edun käsite ei etenkään rajoitu laissa vahvistettuihin ja määritettyihin etuihin (ks. vastaavasti tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 107 kohta ja tuomio 4.10.2024, Koninklijke Nederlandse Lawn Tennisbond, C-621/22, EU:C:2024:857, 38, 40 ja 41 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

47 Kuten yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 47 perustelukappaleesta ilmenee, että tällainen oikeutettu etu voisi olla olemassa esimerkiksi silloin, kun rekisteröidyn ja rekisterinpitäjän välillä on merkityksellinen ja asianmukainen suhde, kuten että rekisteröity on rekisterinpitäjän asiakas.

48 Toiseksi on todettava edellytyksestä, joka koskee henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta tavoitellun oikeutetun edun toteuttamiseksi, että – kun otetaan huomioon tämän tuomion 28 kohdassa mainittu oikeuskäytäntö – ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä, onko niin, ettei tietojenkäsittelyllä tavoiteltua oikeutettua etua voida kohtuudella saavuttaa yhtä tehokkaasti muilla rekisteröityjen perusoikeuksia ja -vapauksia vähemmän rajoittavilla keinoilla, koska tällainen käsittely on suoritettava tämän oikeutetun edun toteuttamisen kannalta täysin välttämättömän rajoissa.

49 Tässä yhteydessä on myös muistutettava, että käsittelyn tarpeellisuutta koskevaa edellytystä on tarkasteltava yhdessä yleisen tietosuoja-asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdassa vahvistetun tietojen minimoinnin periaatteen kanssa, jonka mukaan henkilötietojen on oltava asianmukaisia ja olennaisia ja rajoitettuja siihen, mikä on tarpeellista suhteessa niihin tarkoituksiin, joita varten niitä käsitellään (tuomio 12.9.2024, HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, 52 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

50 Lopuksi on todettava kolmanneksi edellytyksestä, jonka mukaan henkilön, jota tietosuoja koskee, edut tai perusoikeudet ja -vapaudet eivät syrjäytä rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettua etua, että unionin tuomioistuin on jo katsonut, että se merkitsee kyseessä olevien vastakkaisten oikeuksien ja etujen punnintaa, joka riippuu lähtökohtaisesti kunkin tapauksen konkreettisista olosuhteista, ja että asianomaisen ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen oli näin ollen suoritettava tämä punninta ottamalla huomioon nämä erityiset olosuhteet. Kuten yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 47 perustelukappaleesta ilmenee, rekisteröidyn edut ja perusoikeudet voivat syrjäyttää rekisterinpitäjän edun etenkin, jos henkilötietoja käsitellään olosuhteissa, joissa rekisteröity ei voi kohtuudella odottaa tällaista käsittelyä (ks. vastaavasti tuomio 12.9.2024, HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, 53 ja 54 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

51 Vaikka nyt käsiteltävässä asiassa ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on viime kädessä arvioitava, täyttyvätkö tämän tuomion 45 kohdassa mainitut kolme edellytystä pääasiassa kyseessä olevan henkilötietojen käsittelyn osalta, unionin tuomioistuin voi ennakkoratkaisupyyntöä käsitellessään tehdä täsmennyksiä ohjatakseen tätä tuomioistuinta kyseisessä määrittämisessä (ks. analogisesti tuomio 12.9.2024, HTB Neunte Immobilien Portfolio ja Ökorenta Neue Energien Ökostabil IV, C-17/22 ja C-18/22, EU:C:2024:738, 55 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

52 Tämän tuomion 46 kohdassa tarkoitetusta ensimmäisestä edellytyksestä on todettava, että ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on selvitettävä, onko SNCF Connect ilmoittanut oikeutetusta edusta asiakkailleen yleisen tietosuoja-asetuksen 13 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti pääasiassa kyseessä olevia tietoja kerättäessä. Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 58 kohdassa huomauttanut, tässä säännöksessä edellytetään, että rekisteröidylle ilmoitetaan suoraan tavoitellusta oikeutetusta edusta kyseisen keräämisen ajankohtana, ja jollei näin tehdä, tätä keräämistä ei voida oikeuttaa yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohdan nojalla. Unionin tuomioistuimen käytössä olevan asiakirja-aineiston nojalla ei ole mahdollista arvioida, onko tätä vaatimusta noudatettu pääasiassa.

53 Tässä yhteydessä on täsmennettävä, että SNCF Connect on viitannut kirjallisissa huomautuksissaan suoramarkkinointitarkoitukseen, joka saattaa edellyttää viestinnän personointia ja siis pääasiassa kyseessä olevaa tietojenkäsittelyä.

54 Yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 47 perustelukappaleen viimeisessä virkkeessä todetaan tältä osin, että henkilötietojen käsittelyä suoramarkkinointitarkoituksissa voidaan pitää oikeutetun edun toteuttamiseksi suoritettuna. Erityisesti mainonnan personointi voidaan rinnastaa suoramarkkinointiin tällaisessa yhteydessä (ks. analogisesti tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 115 kohta).

55 Tämän tuomion 48 kohdassa tarkoitetusta toisesta edellytyksestä on todettava, että – jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selvityksestä muuta johdu – näyttää siltä, että kaupallisen viestinnän personointi voidaan rajoittaa asiakkaiden etu- ja sukunimien käsittelyyn, koska heidän puhuttelusanansa ja/tai heidän sukupuoli-identiteettinsä ovat tietoja, jotka eivät vaikuta täysin välttämättömiltä tässä yhteydessä etenkään tietojen minimoinnin periaatteen valossa.

56 SNCF Connect ja Ranskan hallitus väittävät kumpikin kirjallisissa huomautuksissaan, että henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuuden arvioimiseksi on otettava huomioon kullekin jäsenvaltiolle ominaiset käytännöt ja sopivaisuussäännöt erityisesti yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan neljännessä perustelukappaleessa mainitun kielellisen ja kulttuurisen monimuotoisuuden säilyttämiseksi. On kuitenkin korostettava yhtäältä, ettei yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohdassa säädetä käytäntöjen ja sopivaisuussääntöjen huomioon ottamisesta arvioitaessa tällaisen käsittelyn tarpeellisuutta, ja kyseistä artiklaa on tulkittava suppeasti, kuten tämän tuomion 27 kohdassa muistutetaan.

57 Toisaalta se, ettei asianomaisten asiakkaiden puhuttelusanaa tai sukupuoli-identiteettiä koskevia tietoja käsitellä, ei näytä olevan omiaan vaikuttamaan tähän monimuotoisuuteen. Kuten tämän tuomion 40 kohdasta ilmenee, rekisterinpitäjä voi näet noudattaa näitä käytäntöjä ja sopivaisuussääntöjä soveltamalla niiden asiakkaiden osalta, jotka eivät halua ilmoittaa puhuttelusanaansa, tai yleisesti ottaen sellaisia geneerisiä ja inklusiivisia kohteliaisuussääntöjä, jotka eivät liity mitenkään näiden asiakkaiden sukupuoli-identiteettiin, joten SNCF Connectin ja Ranskan hallituksen esittämä argumentaatio ei missään tapauksessa voi menestyä.

58 Tämän tuomion 50 kohdassa tarkoitetusta kolmannesta edellytyksestä ja kyseessä olevien vastakkaisten – eli yhtäältä rekisterinpitäjän ja toisaalta rekisteröidyn – oikeuksien ja etujen punninnasta on todettava, että on otettava huomioon muun muassa rekisteröidyn kohtuulliset odotukset sekä kyseessä olevan käsittelyn laajuus ja vaikutus, joka sillä on rekisteröityyn (tuomio 4.7.2023, Meta Platforms ym. (Yhteisöpalvelun yleiset käyttöehdot), C-252/21, EU:C:2023:537, 116 kohta).

59 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 70 kohdassa lähinnä huomauttanut, on niin, että – jollei ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen selvityksestä muuta johdu – kuljetusyrityksen asiakkaan ei oleteta odottavan, että kyseinen yritys käsittelee hänen puhuttelusanaansa tai sukupuoli-identiteettiään koskevia tietoja matkalippua ostettaessa. Näin olisi erityisesti, jos kyseinen käsittely suoritettaisiin yksinomaan suoramarkkinointitarkoituksessa.

60 Suoramarkkinointia koskevaa oikeutettua etua ei voida missään tapauksessa asettaa etusijalle, jos riskinä on, että rekisteröidyn perusvapauksia ja -oikeuksia loukataan. Kuten yleisen tietosuoja-asetuksen johdanto-osan 75 perustelukappaleesta ilmenee, todennäköisyydeltään ja vakavuudeltaan vaihtelevat luonnollisten henkilöiden oikeuksiin ja vapauksiin kohdistuvat riskit voivat näet aiheutua henkilötietojen käsittelystä, joka voi aiheuttaa fyysisiä, aineellisia tai aineettomia vahinkoja, erityisesti jos käsittely saattaa johtaa syrjintään.

61 Tässä yhteydessä ennakkoratkaisua pyytäneen tuomioistuimen on erityisesti selvitettävä etenkin direktiivin 2004/113 valossa, onko Moussen väittämä sukupuoli-identiteettiin perustuva syrjinnän riski olemassa, koska tässä viimeksi mainitussa direktiivissä pannaan täytäntöön miesten ja naisten yhdenvertaisen kohtelun periaate tavaroiden ja palvelujen saatavuuden ja tarjonnan alalla.

62 Tältä osin on täsmennettävä, että kyseisen direktiivin soveltamisala ei voi rajoittua pelkästään sellaiseen syrjintään, joka johtuu siitä, mitä sukupuolta asianomainen henkilö edustaa. Kun otetaan huomioon kyseisen direktiivin tarkoitus ja niiden oikeuksien luonne, joita sillä pyritään suojaamaan, sen on katsottava koskevan myös syrjintää, joka perustuu asianomaisen henkilön sukupuoli-identiteetin vaihdokseen (ks. analogisesti tuomio 27.4.2006, Richards, C-423/04, EU:C:2006:256, 24 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen).

63 Yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohtaa, luettuna yhdessä kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa, on siis tulkittava siten, että kuljetusyrityksen asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien henkilötietojen käsittelyn, jonka tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaiden sukupuoli-identiteetin perusteella, ei voida katsoa olevan tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, jos

– tavoiteltua oikeutettua etua ei ole ilmoitettu näille asiakkaille näitä tietoja kerättäessä, tai

– tätä käsittelyä ei suoriteta tämän oikeutetun edun toteuttamisen kannalta täysin välttämättömän rajoissa, tai

– kun otetaan huomioon kaikki merkitykselliset olosuhteet, näiden asiakkaiden perusoikeudet ja -vapaudet ovat omiaan syrjäyttämään kyseisen oikeutetun edun etenkin sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän riskin vuoksi.

64 Kaiken edellä esitetyn perusteella ensimmäiseen kysymykseen on vastattava, että yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b ja f alakohtaa, luettuina yhdessä kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan c alakohdan kanssa, on tulkittava siten, että

– kuljetusyrityksen asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien henkilötietojen käsittely, jonka tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaiden sukupuoli-identiteetin perusteella, ei näytä objektiivisesti välttämättömältä eikä olennaisen tärkeältä sopimuksen asianmukaisen täyttämisen mahdollistamiseksi, eikä sen voida siis katsoa olevan tarpeen kyseisen sopimuksen täyttämiseksi

– kuljetusyrityksen asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien henkilötietojen käsittelyn, jonka tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaiden sukupuoli-identiteetin perusteella, ei voida katsoa olevan tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, jos

  – tavoiteltua oikeutettua etua ei ole ilmoitettu näille asiakkaille näitä tietoja kerättäessä, tai

  – tätä käsittelyä ei suoriteta tämän oikeutetun edun toteuttamisen kannalta täysin välttämättömän rajoissa, tai

  – kun otetaan huomioon kaikki merkitykselliset olosuhteet, näiden asiakkaiden perusoikeudet ja -vapaudet ovat omiaan syrjäyttämään kyseisen oikeutetun edun etenkin sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän riskin vuoksi.

Toinen kysymys

65 Ennakkoratkaisua pyytänyt tuomioistuin haluaa toisella kysymyksellään selvittää lähinnä, onko yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohtaa tulkittava siten, että arvioitaessa henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta kyseisen säännöksen nojalla on otettava huomioon rekisteröidyllä kyseisen asetuksen 21 artiklan nojalla mahdollisesti oleva vastustamisoikeus.

66 Yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklan 1 kohdassa säädetään, että rekisteröidyllä on oikeus henkilökohtaiseen erityiseen tilanteeseensa liittyvällä perusteella milloin tahansa vastustaa häntä koskevien henkilötietojen käsittelyä, joka perustuu kyseisen asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan e tai f alakohtaan, kuten näihin säännöksiin perustuvaa profilointia. Rekisterinpitäjä ei saa enää käsitellä henkilötietoja, paitsi jos rekisterinpitäjä voi osoittaa, että käsittelyyn on olemassa huomattavan tärkeä ja perusteltu syy, joka syrjäyttää rekisteröidyn edut, oikeudet ja vapaudet, tai jos se on tarpeen oikeusvaateen laatimiseksi, esittämiseksi tai puolustamiseksi.

67 Yleisen tietosuoja-asetuksen 21 artiklan sovellettavuus ja siis vastustamisoikeuden mahdollinen olemassaolo edellyttää sitä, että kyse on lainmukaisesta käsittelystä eli että se nyt käsiteltävässä asiassa perustuu yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohtaan. Jotta tällainen käsittely on lainmukaista, sen on kuitenkin ensin täytettävä tämän tuomion 48 kohdassa tarkoitettu edellytys siitä, että käsittely on täysin välttämätöntä.

68 Kuten julkisasiamies on ratkaisuehdotuksensa 80 ja 82 kohdassa huomauttanut, asianomaisten säännösten sanamuodosta ja systematiikasta siis ilmenee, ettei vastustamisoikeuden olemassaoloa voida ottaa huomioon pääasiassa kyseessä olevan henkilötietojen käsittelyn lainmukaisuuden ja erityisesti tarpeellisuuden arvioimiseksi.

69 Tämä tulkinta saa vahvistuksen yleisen tietosuoja-asetuksen tavoitteesta, jona on kyseisen asetuksen johdanto-osan kymmenennen perustelukappaleen valossa varmistaa korkeatasoinen luonnollisten henkilöiden perusoikeuksien ja –vapauksien suojelu henkilötietojen käsittelyssä. Muunlaisella tulkinnalla näet heikennettäisiin yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohdassa tarkoitettuja vaatimuksia laajentamalla asianomaisen käsittelyn lainmukaisuuden perusteita, vaikka kyseistä säännöstä on tulkittava suppeasti tämän tuomion 27 kohdassa mainitun oikeuskäytännön perusteella.

70 Kaiken edellä esitetyn perusteella toiseen kysymykseen on vastattava, että yleisen tietosuoja-asetuksen 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohtaa on tulkittava siten, että arvioitaessa henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta kyseisen säännöksen nojalla ei ole tarpeen ottaa huomioon rekisteröidyllä kyseisen asetuksen 21 artiklan nojalla mahdollisesti olevaa vastustamisoikeutta.

Oikeudenkäyntikulut

71 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely unionin tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä unionin tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla unionin tuomioistuin (ensimmäinen jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

1) **Luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta 27.4.2016 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EU) 2016/679 (yleinen tietosuoja-asetus) 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan b ja f alakohtaa, luettuina yhdessä kyseisen asetuksen 5 artiklan 1 kohdan d alakohdan kanssa,**

   on tulkittava siten, että

   – **kuljetusyrityksen asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien henkilötietojen käsittely, jonka tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaiden sukupuoli-identiteetin perusteella, ei vaikuta olevan objektiivisesti välttämätöntä eikä olennaisen tärkeää sopimuksen asianmukaisen täyttämisen mahdollistamiseksi, eikä sen voida siis katsoa olevan tarpeen kyseisen sopimuksen täyttämiseksi**

   – **kuljetusyrityksen asiakkaiden puhuttelusanaa koskevien henkilötietojen käsittelyn, jonka tarkoituksena on kaupallisen viestinnän personointi asiakkaiden sukupuoli-identiteetin perusteella, ei voida katsoa olevan tarpeen rekisterinpitäjän tai kolmannen osapuolen oikeutettujen etujen toteuttamiseksi, jos**

      – **tavoiteltua oikeutettua etua ei ole ilmoitettu näille asiakkaille näitä tietoja kerättäessä, tai**

      – **tätä käsittelyä ei suoriteta tämän oikeutetun edun toteuttamisen kannalta täysin välttämättömän rajoissa, tai**

      – **kun otetaan huomioon kaikki merkitykselliset olosuhteet, näiden asiakkaiden perusoikeudet ja -vapaudet ovat omiaan syrjäyttämään kyseisen oikeutetun edun etenkin sukupuoli-identiteettiin perustuvan syrjinnän riskin vuoksi.**

2) **Asetuksen 2016/679 6 artiklan 1 kohdan ensimmäisen alakohdan f alakohtaa**

   on tulkittava siten, että

   arvioitaessa henkilötietojen käsittelyn tarpeellisuutta kyseisen säännöksen nojalla ei ole tarpeen ottaa huomioon rekisteröidyllä kyseisen asetuksen 21 artiklan nojalla mahdollisesti olevaa vastustamisoikeutta.

Allekirjoitukset